

1. IDENTYFIKACJA PREPARATU**IDENTYFIKACJA PRODUCENTA, IMPORTERA LUB DYSTRYBUTORA****1.1. Dane dotyczące preparatu:** Structure Paint**1.2. Przeznaczenie preparatu:** Szybkoschący lakier akrylowy w opakowaniu ciśnieniowym 400cm³

APP nr:210410,210411

Dystrybutor:

AUTO – PLAST PRODUKT Sp. z o. o.

Ul. Przemysłowa 10, 62 – 300 Września

Tel. +48 (061) 437 00 00

Fax. +48 (061) 437 91 37

Mail: app@app.com.plStrona WEB: www.app.com.pl**Telefon alarmowy:**

Tel. +48 (061) 437 00 00

Aktualne dane bezpieczeństwa oraz informacje techniczne dostępne na stronie internetowej.

2. IDENTYFIKACJA ZAGROŻEŃ**Zgodnie z obowiązującymi przepisami (patrz p. 15) produkt jest zaklasyfikowany jako niebezpieczny.****2.1. Zagrożenia fizykochemiczne:**

- produkt jest skrajnie łatwopalnym preparatem w sprayu
- pary produktu tworzą palne i wybuchowe mieszaniny z powietrzem
- pary są cięższe od powietrza i mogą unosić się nad ziemią lub podłogą i powracać do źródła zapłonu
- istnieje niebezpieczeństwo wybuchu pojemnika
- w trakcie spalania wydzielają się toksyczne gazy, pary i dymy

2.2. Zagrożenia dla zdrowia:

- produkt jest drażniący
- produkt działa drażniąco na oczy
- powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pęknięcie skóry
- pary produktu mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy

2.3. Zagrożenia dla środowiska:

- produkt nie jest klasyfikowany, jako niebezpieczny dla środowiska
- unikać zrzutów do środowiska
- postępować zgodnie z instrukcją lub kartą charakterystyki

2.4. Inne zagrożenia:

- Uwaga! Pojemnik pod ciśnieniem. Chronić przed promieniami słonecznymi i temperaturami powyżej 50°C (np. ciepłem pochodzącym z żarówki). Także po zużyciu nie otwierać gwałtownie ani nie spalać
- nie rozpylać w kierunku płomienia ani żarzących się przedmiotów. Trzymać z dala od źródeł ognia. Nie palić tytoniu
- zawiera do 50% wagowych składników skrajnie łatwopalnych
- w przypadku braku wystarczającej wentylacji możliwe jest tworzenie się mieszanin wybuchowych
- trzymać w miejscu niedostępnym dla dzieci

3. SKŁAD I INFORMACJA O SKŁADNIKACH*Klasyfikację i oznakowanie preparatu podano zgodnie z Ustawą o substancjach i preparatach chemicznych z dnia 11 stycznia 2001r oraz na podstawie danych dostarczonych przez producenta.***3.1. Składniki niebezpieczne:**

L.p.	Nr WE (EINECS)	Nazwa substancji		
	Nr CAS			
	Nr indeksowy	Zwrot R	Klasyfikacja	Zawartość [%]
1.	200-827-9	Propan		
	74-98-6			
	601-003-00-5	R12	F+	5 ÷ 10
2.	203-448-7	Butan		
	106-97-8			
	601-004-00-0	R12	F+	5 ÷ 10
3.	200-857-2	Izobutan		
	75-28-5			
	601-004-00-0	R12	F+	5 ÷ 10
4.	204-065-8	Eter dimetylowy; tlenek metylenu		
	115-10-6			

	603-019-00-8	R12	F+	12,5 ÷ 20
5.	200-662-2	Aceton		
	67-64-1			
	606-001-00-8	R11; R36; R66; R67	F; Xi	20 ÷ 25
6.	201-159-0	Butan-2-on; Butanon; Keton etylowo-metylowy; MEK		
	78-93-3			
	606-002-00-3	R11; R36; R66; R67	F; Xi	5 ÷ 10
7.	203-603-9	Octan 2-metoksy-1-metyloetylu		
	108-65-6			
	607-195-00-7	R10; R36	Xi	2,5 ÷ 5
8.	205-500-4	Octan etylu		
	141-78-6			
	607-022-00-5	R11; R36; R66; R67	F; Xi	2,5 ÷ 5
9.	215-535-7	Ksylen; Dimetylobenzen - mieszanina izomerów		
	1330-20-7			
	601-022-00-9	R10; R20/21; R38	Xn; Xi	2,5 ÷ 5
10.	200-751-6	Butan-1-ol; Alkohol butylowy		
	71-36-3			
	603-004-00-6	R10; R22; R37/38; R41; R67	Xn; Xi	2,5 ÷ 5
11.	204-658-1	Octan butylu		
	123-86-4			
	607-025-00-1	R10; R66; R67		1 ÷ 2,5
12.	265-199-0	Solwent nafta (ropa naftowa), węglowodory lekkie aromatyczne;		
	64742-95-6	Niskowrząca benzyna – niespecyfikowana		
	649-356-00-4	Zastosowano notę P. Nie zawiera benzenu.		
13.	200-661-7	Propan-2-ol; Izopropanol		
	67-63-0			
	603-117-00-0	R11; R36; R67	F; Xi	1 ÷ 2,5

Znaczenie symboli i treść zwrotów R – patrz p. 16.

4. PIERWSZA POMOC

4.1. Wskazania ogólne:

W przypadku wystąpienia jakichkolwiek niepokojących objawów wezwać natychmiast lekarza lub odwieźć poszkodowanego do szpitala, pokazać opakowanie preparatu, etykietę lub kartę charakterystyki.

4.2. Pierwsza pomoc przy narażeniu inhalacyjnym:

- osobę poszkodowaną natychmiast przenieść do dobrze wentylowanego pomieszczenia
- osobę poszkodowaną umieścić w pozycji półleżącej, rozluźnić ubranie, upewnić się czy w ustach osoby poszkodowanej nie zalegają przedmioty lub wydzielina utrudniające oddychanie
- chronić przed utratą ciepła
- konieczna pomoc lekarska

4.3. Pierwsza pomoc przy skażeniu oczu:

- skażone oczy płukać, przy otwartych powiekach, ciągłym strumieniem bieżącej wody przez 10-15 minut; unikać silnego strumienia wody, który może stworzyć ryzyko uszkodzenia rogówki
- nie używać żadnych płynów do przemywania oczu ani żadnych maści przed konsultacją medyczną
- w przypadku, gdy osoba poszkodowana nosi szkła kontaktowe zdjąć je
- konieczna pomoc lekarska

Uwaga: Osoby narażone na skażenie oczu powinny być pouczone o konieczności i sposobie ich natychmiastowego płukania.

4.4. Pierwsza pomoc przy skażeniu skóry:

- natychmiast zdjąć zabrudzone ubranie
- do mycia skóry nie używać żadnych rozpuszczalników ani rozcieńczalników
- miejsce narażone na kontakt lub tylko podejrzane o kontakt z produktem przemyć dużą ilością wody z mydłem
- zwrócić się o pomoc lekarską

4.5. Pierwsza pomoc przy przyjęciu doustnym:

- połknięcie produktu, ze względu na jego postać jest mało prawdopodobne
- wypłukać usta dużą ilością bieżącej wody
- nie powodować wymiotów

5. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU POŻARU**5.1. Zagrożenia pożarowe:**

- produkt jest skrajnie łatwopalnym preparatem w sprayu
- pary produktu tworzą palne i wybuchowe mieszaniny z powietrzem
- pary są cięższe od powietrza i mogą unosić się nad ziemią lub podłogą i powracać do źródła zapłonu
- istnieje niebezpieczeństwo wybuchu pojemnika
- w trakcie spalania wydzielają się toksyczne gazy, pary i dymy

5.2. Polecane środki gaśnicze:

- ditlenek węgla (CO₂)
- proszki gaśnicze
- piany odporne na alkohol
- woda - prądy rozproszone

5.3. Nie polecane środki gaśnicze:

- woda - silny strumień

5.4. Zagrożenia specjalne:

- pojemniki narażone na działanie ognia lub wysokiej temperatury chłodzić wodą z bezpiecznej odległości, a jeżeli to możliwe usunąć je z obszaru zagrożenia
- podczas spalania preparatu powstają dymy zawierające niebezpieczne dla zdrowia substancje chemiczne, m.in. tlenek i ditlenek węgla
- w warunkach pożaru może nastąpić wybuch pojemnika
- Uwaga! Pojemnik pod ciśnieniem. Chronić przed promieniami słonecznymi i temperaturami powyżej 50°C (np. ciepłem pochodzącym z żarówki). Także po zużyciu nie otwierać gwałtownie ani nie spalać
- nie rozpylać w kierunku płomienia ani żarzących się przedmiotów. Trzymać z dala od źródeł ognia. Nie palić tytoniu
- zawiera do 50% wagowych składników skrajnie łatwopalnych
- w przypadku braku wystarczającej wentylacji możliwe jest tworzenie się mieszanin wybuchowych
- trzymać w miejscu niedostępnym dla dzieci

5.5. Zalecenia ogólne:

- zaalarmować o pożarze
- z obszaru zagrożenia usunąć wszystkie osoby nie biorące udziału w akcji gaśniczej-w razie potrzeby zarządzić ewakuację
- unikać wdychania dymu
- usunąć wszystkie źródła zapłonu
- stosować odzież i sprzęt ochronny
- chronić układ oddechowy
- chłodzić wodą pojemniki narażone na kontakt z ogniem
- nie dopuścić do przedostania się wód gaśniczych do kanalizacji

5.6. Niebezpieczne produkty spalania:

- tlenki węgla
- toksyczne gazy i dymy

5.7. Środki ochrony osobistej:

- niezależny aparat do oddychania i odzież ochronna

6. POSTĘPOWANIE W PRZYPADKU NIEZAMIERZONEGO UWOLNIENIA DO ŚRODOWISKA

Uwaga: *Obszar zagrożony wybuchem - pary preparatu tworzą palne i wybuchowe mieszaniny z powietrzem.*

6.1. Zalecenia ogólne:

- w przypadku uwolnienia dużych ilości zawiadomić o awarii odpowiednie służby
- w przypadku uwolnienia dużych ilości usunąć z obszaru zagrożenia osoby nie biorące udziału w likwidowaniu awarii

6.2. Środki ochrony osobistej:

- podczas usuwania dużych ilości produktu założyć niezależny aparat do oddychania z maską
- podczas usuwania nie wdychać par i aerozoli produktu
- unikać kontaktu z uwalniającym się produktem
- stosować rękawice ochronne i ubranie ochronne
- używać dobrze dopasowanych i przylegających okularów ochronnych z ochroną boczną lub odpowiedniej maski ochronnej

6.3. Zalecenia szczegółowe:

- usunąć wszystkie źródła zapłonu
- nie palić tytoniu

6.4. Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska:

- zlikwidować wyciek (zamknąć wypływ, uszczelnić, uszkodzone opakowanie umieścić w opakowaniu zastępczym)

- unikać zanieczyszczenia wód gruntowych, zabezpieczyć studzienki ściekowe
- nie dopuścić, aby produkt przedostał się do systemu wodnego lub odwadniającego
- jeśli produkt przedostał się do systemu wodnego, odwadniającego, skażił grunt lub roślinność należy zawiadomić odpowiednie służby

6.5. Metody oczyszczania:

- małe ilości uwolnionego produktu zetrzeć papierem lub szmatą, zebrać do zamykanego, właściwie oznakowanego pojemnika
- większe ilości uwolnionego produktu przysypać niepalnym materiałem chłonnym (piasek, ziemia okrzemkowa, materiał wiążący uniwersalny), zebrać do zamykanego, właściwie oznakowanego pojemnika
- wyeliminować wszystkie możliwe źródła ognia, nie palić tytoniu
- zebrane materiały chłonne również stwarzają zagrożenie pożarowe
- wywietrzyć pomieszczenia, do których produkt się przedostał
- zmyć miejsce wycieku po pełnym zebraniu materiału

7. POSTĘPOWANIE Z PREPARATEM I JEGO MAGAZYNOWANIE

Uwaga: *Obszar zagrożony wybuchem - pary preparatu tworzą palne i wybuchowe mieszaniny z powietrzem.*

7.1. Obchodzenie się z substancją:

- pary produktu mogą tworzyć palne i wybuchowe mieszaniny z powietrzem; podczas pracy z preparatem należy zapewnić skuteczną wymianę powietrza (wentylacja ogólna pomieszczenia i miejscowa wywiewna); nie dopuszczać do powstania stężeń par preparatu w powietrzu, w których mieszaniny z powietrzem mogą być wybuchowe, a także stężeń przekraczających wartości normatywów higienicznych; zapobiegać powstawaniu aerozoli produktu
- nie wdychać par i aerozoli produktu, unikać bezpośredniego kontaktu preparatu ze skórą i oczami; stosować odpowiednie środki ochrony osobistej
- nie dopuszczać do kontaktu preparatu z gorącą powierzchnią ani płomieniem, nie pracować w pobliżu źródeł zapłonu, nie używać iskrzących narzędzi, obowiązuje bezwzględny zakaz palenia tytoniu
- nie ogrzewać, nie przecinać i nie zgniatać opakowań zawierających preparat lub jego pozostałości
- zapewnić łatwy dostęp do środków gaśniczych i sprzętu niezbędnego podczas usuwania wycieku substancji
- postępować zgodnie z ogólnymi zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy z substancjami chemicznymi; ściśle przestrzegać opracowanych procedur postępowania; podczas pracy z produktem należy stosować ogólne przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy zawarte w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 czerwca 2002r. (Dz. U. Nr 91 z 2001r. poz. 811); przestrzegać zaleceń zawartych w instrukcji dostarczonej przez producenta
- nie wolno spożywać posiłków, pić oraz palić tytoniu podczas pracy z preparatem z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych; należy myć ręce przed przerwami i po zakończeniu pracy, jeśli to potrzebne zastosować krem do rąk
- nie dopuścić do zanieczyszczenia oczu, skóry i odzieży
- unikać narażenia długotrwałego i powtarzanego
- pracować w wentylowanych pomieszczeniach

7.2. Magazynowanie:

- produkt magazynować w chłodnych, suchych i dobrze wentylowanych pomieszczeniach
- optymalna temperatura składowania od 15°C do 25°C
- pojemniki zabezpieczyć przed bezpośrednim działaniem promieni słonecznych, źródeł ciepła, przechowywać z dala od źródeł zapłonu; w magazynie obowiązuje zakaz palenia tytoniu
- nie przechowywać w pobliżu środków spożywczych

7.3. Wymagania lokalowe:

- chłodne, suche i dobrze wentylowane

7.4. Opakowania:

- opakowania zabezpieczyć przed mechanicznym uszkodzeniem

8. KONTROLA NARAŻENIA I ŚRODKI OCHRONY INDYWIDUALNEJ**8.1. Zagrożenia dla zdrowia:**

Badania lekarskie pracowników oraz badania i pomiary czynników szkodliwych dokonywać zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów dnia 30 lipca 2002r. w sprawie wykazu prac wzbronionych kobietom (Dz. U. Nr 127 z 2002r. poz. 1192) kobietom w ciąży i w okresie karmienia są wzbronione prace w narażeniu na rozpuszczalniki organiczne, jeżeli ich stężenie w środowisku pracy przekracza wartość 1/3 najwyższych dopuszczalnych stężeń.

8.2. Środki ostrożności:

- przechowywać i stosować w pomieszczeniu wentylowanym

8.3. Środki ochrony osobistej:

- po pracy myć dokładnie całe ciało
- skażoną odzież i obuwie wyprać przed ponownym użyciem

8.4. Zagrożenia dla zdrowia:

Wg Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002r. (Dz. U. Nr 217 poz. 1833) ze zmianami (Dz. U. Nr 212 poz. 1769 z 2005r.; Dz. U. Nr 161 poz. 1141, 1142 z 2007 r.):

Propan:	NDS: 1800 mg/m ³	NDSCh: nie ustalone
Butan:	NDS: 1900 mg/m ³	NDSCh: 3000 mg/m ³
Eter dimetylowy:	NDS: 1000 mg/m ³	NDSCh: nie ustalone
Aceton:	NDS: 600 mg/m ³	NDSCh: 1800 mg/m ³
Butan-2-on:	NDS: 200 mg/m ³	NDSCh: 850 mg/m ³
Octan 2-metoksy-1-metyloetylu:	NDS: 260 mg/m ³	NDSCh: 520 mg/m ³
Octan etylu:	NDS: 200 mg/m ³	NDSCh: 600 mg/m ³
Ksyleny:	NDS: 100 mg/m ³	NDSCh: nie ustalone
Butan-1-ol:	NDS: 50 mg/m ³	NDSCh: 150 mg/m ³
Octan butylu:	NDS: 200 mg/m ³	NDSCh: 950 mg/m ³
Propan-2-ol:	NDS: 900 mg/m ³	NDSCh: 1200 mg/m ³

8.5. Zalecane procedury monitoringu:

- PN-89/Z-01001/06. Ochrona czystości powietrza. Nazwy, określenia i jednostki. Terminologia dotycząca badań jakości powietrza na stanowiskach pracy.
- PN-89/Z-04008/07. Ochrona czystości powietrza. Pobieranie próbek. Zasady pobierania próbek powietrza w środowisku pracy i interpretacja wyników.
- PN-Z-04252-1: 1997 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości składników gazu płynnego. Oznaczanie propanu i n-butanu na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej.
- PN-Z-04252-1: 1998 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości butanu. Oznaczanie n-butanu i składników gazu płynnego metodą chromatografii gazowej.
- Eter dimetylowy: Metoda zalecana przez jednostki badawczo-rozwojowe w dziedzinie medycyny pracy.
- PN-79/Z-04057 ark. 01 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości acetonu. Oznaczanie acetonu na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej z wzbogaceniem próbki.
- PN-89/Z-04023. Ark. 02 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości (w mieszaninach) szkodliwych substancji wydzielających się z wyrobów lakierowych nitrocelulozowych. Oznaczanie acetonu, alkoholi: etylowego, n-butyloвого, izobutyloвого, etoksyetyloвого, butoksyetyloвого; octanów: etylu, n-butyłu, etoksyetylu, toluenu i ksyleny na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej.
- PN-77/Z-04107 ark. 01 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości metyloetyloketonu. Oznaczanie metyloetyloketonu na stanowiskach pracy metodą kolorymetryczną.
- PN-79/Z-04107 ark. 02 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości metyloetyloketonu. Oznaczanie metyloetyloketonu na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej.
- Octan 2-metoksy-1-metyloetylu – metoda oznaczania. Podstawy i Metody Oceny Środowiska Pracy. Warszawa, CIOP 2002, z. 4(34).
- PN-68/Z-04051 Oznaczanie octanu etylu i octanu butylu w powietrzu.
- PN-78/Z-04119 ark. 01 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości estrów kwasu octowego. Oznaczanie octanów: metylu, etylu, propylu, butylu i amylu na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej z wzbogaceniem próbki.
- PN-78/Z-04116 ark. 01 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości ksyleny. Oznaczanie ksyleny na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej z wzbogaceniem próbki.
- PN-86/Z-04155 ark. 02 Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości alkoholu butyloвого. Oznaczanie alkoholu izobutyloвого i n-butyloвого na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej.
- PN-92/Z-04224 ark. 02. Ochrona czystości powietrza. Badania zawartości alkoholu propyloвого. Oznaczanie alkoholu izopropyloвого na stanowiskach pracy metodą chromatografii gazowej.

8.6. Dopuszczalne stężenia w materiale biologicznym (DSB):**Ksyleny:**

- substancja oznaczana: kwas metylohipurowy
- dopuszczalne stężenie w materiale biologicznym (DSB): 1,4 g/l w moczu

8.7. Zalecenia higieniczne:

Unikać bezpośredniego kontaktu preparatu ze skórą i oczami oraz wdychania par i aerozoli produktu; preparat stosować w pomieszczeniach przy sprawnie działającej wentylacji, jeżeli jest to niezbędne stosować środki ochrony dróg oddechowych; natychmiast zdjąć zabrudzone preparatem ubranie i umyć zanieczyszczoną skórę wodą z mydłem; nie wolno spożywać posiłków, pić napojów oraz palić tytoniu podczas pracy z preparatem z wyjątkiem miejsc do tego przeznaczonych, należy dokładnie umyć ręce przed przerwami w pracy oraz po zakończeniu pracy z preparatem, jeżeli jest to potrzebne stosować krem do rąk.

Gdy stężenie substancji jest ustalone i znane, doboru środków ochrony indywidualnej należy dokonywać z uwzględnieniem stężenia substancji występującego na danym stanowisku pracy, czasu ekspozycji oraz czynności wykonywanych przez pracownika, na podstawie katalogu „Środki ochrony indywidualnej” wydawanego przez Centralny Instytut Ochrony Pracy. W sytuacji awaryjnej, jeżeli stężenie substancji na stanowisku pracy nie jest znane, stosować ośrodki ochrony indywidualnej o najwyższej zalecanej klasie ochrony.

8.8. Środki ochrony osobistej, zapewniające właściwą ochronę:

ręce:	rękawice ochronne z materiałów odpornych na działanie i przedostawanie się rozpuszczalników organicznych
skóra:	ubranie robocze
drogi oddechowe:	zapewnić dobrą wentylację; w przypadku krótkotrwałego narażenia lub niewielkich stężeń stosować sprzęt oczyszczający z pochłaniaczem wielogazowym; przy dłuższym narażeniu lub wysokich stężeniach stosować sprzęt izolujący drogi oddechowe niezależny od otaczającego powietrza
oczu:	gogle ochronne lub maska osłaniająca twarz

Uwaga! Zalecany sprzęt ochronny podlega obowiązkowi certyfikacji na znak bezpieczeństwa zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1999 r. w sprawie wykazu wyrobów wyprodukowanych w Polsce, a także wyrobów importowanych do Polski po raz pierwszy, mogących stwarzać zagrożenie albo służących ochronie lub ratowaniu życia, zdrowia lub środowiska, podlegających obowiązkowi certyfikacji na znak bezpieczeństwa i oznaczania tym znakiem, oraz wyrobów podlegających obowiązkowi wystawienia przez producenta deklaracji zgodności.

Pracodawca jest obowiązany zapewnić, aby stosowane środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze posiadały właściwości ochronne i użytkowe oraz zapewnić odpowiednie ich pranie, konserwację, naprawę i odkażanie.

9. WŁAŚCIWOŚCI FIZYCZNE I CHEMICZNE

postać, wygląd,:	ciecz w aerozolu
kolor:	czarny
zapach:	charakterystyczny
pH:	nie oznaczono
temperatura wrzenia:	nie oznaczono
temperatura topnienia:	nie oznaczono
temperatura palenia się:	235°C
temperatura zapłonu:	<0°C
temperatura samozapłonu:	produkt nie jest samozapalny
palność:	skrajnie łatwopalna ciecz w aerozolu
właściwości wybuchowe:	produkt nie grozi wybuchem; możliwe jest tworzenie się wybuchowych mieszanin z powietrzem
granice niebezpieczeństwa wybuchu:	
- dolna:	2,6% (obj.)
- górna:	18,6% (obj.)
właściwości utleniające:	nie posiada
prężność pary:	4000 hPa
gęstość:	0,746 g/cm ³ (w temp. 20°C)
gęstość par:	> 1
rozpuszczalność:	
- w wodzie:	nie miesza się
- w rozpuszczalnikach organicznych:	miesza się
współczynnik podziału n-oktanol/woda:	nie oznaczono
zawartość LZO (VOC):	672,3 g/dm ³

10. STABILNOŚĆ I REAKTYWNOŚĆ**10.1. Stabilność:**

- stabilny w normalnych warunkach stosowania i magazynowania

10.2. Warunki, których należy unikać:

- opróżnione pojemniki mogą zawierać wybuchowe pary produktu
- Uwaga! Pojemnik pod ciśnieniem. Chronić przed promieniami słonecznymi i temperaturami powyżej 50°C (np. ciepłem pochodzącym z żarówki). Także po zużyciu nie otwierać gwałtownie ani nie spalać
- nadmierne ogrzanie preparatu, źródła zapłonu, bezpośrednie działanie promieni słonecznych
- wyładowania elektrostatyczne
- unikać tworzenia mieszanin par produktu z powietrzem i aerozoli produktu (możliwość wybuchu)

10.3. Materiały, których należy unikać:

- silne utleniacze
- mocne kwasy i zasady

10.4. Niebezpieczne produkty rozkładu/spalania:

- tlenki węgla
- toksyczne gazy i dymy

11. INFORMACJE TOKSYKOLOGICZNE**11.1. Zagrożenia dla zdrowia:**

- produkt jest drażniący
- produkt działa drażniąco na oczy
- powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pęknięcie skóry
- pary produktu mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy

11.2. Dawki i stężenia toksyczne:

Brak danych dla gotowego produktu. Poniżej podano dane dla składników produktu.

Propan:

Próg wyczuwalności zapachu: 9022 ÷ 36088 mg/m³

Butan:

Próg wyczuwalności zapachu: 6240 mg/m³
LC50 (szczur, inhalacja): 658000 mg/m³/4 godz.

Eter dimetylowy:

LC50 (szczur, inhalacja): 308000 mg/m³/4 godz.
LC50 (szczur, inhalacja): 16,4% obj./4 godz.
LC50 (mysz, inhalacja): 386 ppm/15 min.

Aceton:

Próg wyczuwalności zapachu: 484 ÷ 968 mg/m³
LD50 (szczur, doustnie): 7400 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 50100 mg/m³/8 godz.
LD50 (królik, skóra): 20000 mg/kg
LCL0 (szczur, inhalacja): 38720 mg/m³/4 godz.
TCL0 (człowiek, inhalacja): 1210 mg/m³

Butan-2-on:

Próg wyczuwalności zapachu: 6 ÷ 15 mg/m³
LD50 (szczur, doustnie): 2737 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 23500 mg/m³/8 godz.
LD50 (królik, skóra): 6480 mg/kg
TCL0 (człowiek, inhalacja): 300 mg/m³/5 min.

Octan 2-metoksy-1-metyloetyl:

LD50 (szczur, doustnie): 8532 mg/kg
LD50 (królik, skóra): >5000 mg/kg

Octan etyl:

Próg wyczuwalności zapachu: 0,18 ÷ 670 mg/m³
LD50 (szczur, doustnie): 6100 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 5856 mg/m³/8 godz.
LD50 (królik, skóra): >20000 mg/kg

Ksyleny:

Próg wyczuwalności zapachu: 0,9 ÷ 9 mg/m³
LD50 (szczur, doustnie): 4300 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 22100 mg/m³/4 godz.

Butan-1-ol:

Próg wyczuwalności zapachu: 34 ÷ 46 mg/m³
LD50 (szczur doustnie): 790 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 24640 mg/m³/4 godz.
LD50 (królik, skóra): 3400 mg/kg

Octan butyl:

Próg wyczuwalności zapachu: 2,90 ÷ 10 mg/m³
LD50 (szczur, doustnie): 14000 mg/kg
LC50 (szczur, inhalacja): 9660 mg/m³/4 godz.
LD50 (królik, skóra): >5000 mg/kg
TCL0 (człowiek, inhalacja): 966 mg/m³

11.3. Skutki narażenia ostrego u ludzi (dla produktu):**Inhalacja:**

W wysokich stężeniach pary produktu mogą działać drażniąco na błony śluzowe układu oddechowego i oczu (wywołują łzawienie i ból oczu, zaczerwienienie spojówek, kaszel, uczucie pieczenia w gardle i nosie) oraz narkotycznie. Działanie na ośrodkowy układ nerwowy przejawia się oszołomieniem, bólem i zawrotami głowy, sennością.

Kontakt ze skórą:

Powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pękanie skóry. W przypadku kontaktu ze skórą preparat może spowodować uczulenie. Osoby ze skłonnościami alergicznymi powinny zachować szczególną ostrożność. Możliwe jest podrażnienie skóry.

Kontakt z oczami:

Pary powodują podrażnienie błon śluzowych oczu objawiające się zaczerwienieniem, łzawieniem, bólem. Powoduje podrażnienie oczu w przypadku bezpośredniego kontaktu.

Spożycie:

Spożycie ze względu na postać jest mało prawdopodobne jednakże może spowodować podrażnienie błon śluzowych układu pokarmowego, bóle brzucha, nudności, wymioty, biegunka (możliwość oparzenia okolicy krocza) oraz objawy związane z układowym działaniem substancji.

11.4. Skutki narażenia przewlekłego:

- kontakt ze skórą może spowodować uczulenie, ponadto częsty kontakt może być przyczyną odtłuszczenia i stanów zapalnych skóry
- mogą wystąpić czynnościowe zaburzenia ze strony układu nerwowego (bóle i zawroty głowy, nudności) i/lub stany zapalne górnych dróg oddechowych

12. INFORMACJE EKOLOGICZNE**12.1. Zagrożenia dla środowiska:**

- produkt nie jest klasyfikowany, jako niebezpieczny dla środowiska
- unikać zrzutów do środowiska
- postępować zgodnie z instrukcją lub kartą charakterystyki

12.2. Działanie ekotoksyczne:**Eter dimetylowy:**

- toksyczność dla do ryb:
Poecilia reticulata (gupik) LC50: >4000 mg/dm³/96 godz.
- toksyczność dla bezkręgowców:
Daphnia magna EC50: >4000 mg/dm³/48 godz.

Aceton:

Graniczne stężenie toksyczne dla:

- bakterii: *Pseudomonas putida*: 1,7 g/dm³
- glonów: *Scenedesmus quadricauda*: 7,5 g/dm³
Microcystis aeruginosa: 0,53 g/dm³
- planktonu: *Vorticella campanula*: 1,0 g/dm³
- pierwotniaków: *Entosiphon sulcatum*: 0,028 g/dm³

Stężenie śmiertelne dla:

- ryb: *Leuciscus idus melanotus* LC50: 7,5 g/dm³/48 godz.
- skorupiaków: *Daphnia magna* EC50: 10 g/dm³/24 godz.

Butan-2-on:

Toksyczność ostra dla ryb:

- *Pimephales promelas* LC50: 3200 mg/dm³/96 godz.
- *Lepomis macrochirus* LC50: 4465 mg/dm³/96 godz.

Graniczne stężenie toksyczne dla:

- ryb: *Leuciscus idus melanotus*: 4400 mg/dm³
- skorupiaków: *Daphnia magna*: 2600 mg/dm³

Octan etylu:

Toksyczność ostra dla ryb: *Pimephales promelas* LC50: 230 mg/dm³/96 godz.

Graniczne stężenie toksyczne dla:

- ryb: *Leuciscus idus melanotus* LC0: 135 mg/dm³/48 godz.
- skorupiaków: *Daphnia magna* EC0: 1562 mg/dm³/24 godz.
- bakterii: *Pseudomonas putida*: 650 mg/dm³
- glonów: *Scenedesmus quadricauda*: 5 mg/dm³

Stężenie śmiertelne dla:

- ryb: *Leuciscus idus melanotus* LC50: 270 mg/dm³/48 godz.
- skorupiaków: *Daphnia magna* EC50: 3090 mg/dm³/24 godz.

Ksyleny:

- Toksyczność ostra dla ryb:
- Pimephales promelas* LC50: 16,1 mg/dm³/96 godz.
 - Salmo gairdneri* LC50: 8 mg/dm³/96 godz.
 - Lepomis macrochirus* LC50: 16,1 mg/dm³/96 godz.
 - Carassius auratus* LC50: 16,1 mg/dm³/96 godz.
- Toksyczność ostra dla skorupiaków:
- Daphnia magna* EC50: 3,82 mg/dm³/48 godz.

Butan-1-ol:

Toksyczność ostra dla ryb: *Pimephales promelas* LC50: 1950 mg/dm³/96 godz.
Toksyczność ostra dla skorupiaków: *Daphnia magna* EC50: 1983 mg/dm³/48 godz.

Octan butylu:

Progowe stężenie toksyczne dla:

- ryb: *Salmo gairdneri* LC0: 20 mg/dm³
Pimephales promelas LC0: 18 mg/dm³/96 godz.
Lepomis macrochirus LC0: 100 mg/dm³/96 godz.
- skorupiaków: *Daphnia magna* LC0: 39 mg/dm³
- glonów: *Scenedesmus quadricauda*: 21 mg/dm³
- bakterii: *Pseudomonas putida*: 115 mg/dm³

Brak danych o ruchliwości opisywanego preparatu w różnych ekosystemach, jego zdolności do biokoncentracji, biodegradacji ani o ekotoksyczności. Nie dopuszczać do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych lub gleby. Postępować zgodnie z przepisami. Nie dopuszczać do przenikania do środowiska naturalnego. Produkt prawidłowo stosowany nie stanowi zagrożenia dla środowiska. Nie dopuszczać do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gruntowych lub gleby. Nie wprowadzać do kanalizacji. Nie wolno usuwać produktu do kanałów ściekowych lub cieków wodnych.

13. POSTĘPOWANIE Z ODPADAMI**13.1. Usuwanie:****Postępowanie z odpadowym produktem:**

Nie usuwać do kanalizacji. Nie dopuszczać do zanieczyszczenia wód powierzchniowych, gruntowych i gleby.

Małe ilości (u konsumenta) traktować jak odpady z gospodarstwa domowego.

Dużych ilości odpadowego produktu nie usuwać do kanalizacji. Likwidować w uprawnionych spalarniach lub zakładach uzdatniania/unieszkodliwiania odpadów, zgodnie z obowiązującymi przepisami (patrz p. 15).

Kod odpadu	Rodzaj odpadu
08 01 11*	Odpady farb i lakierów zawierających rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne. Odpad niebezpieczny

13.2. Usuwanie opakowań:

Dokładnie opróżnić pojemniki. Po opróżnieniu wentylować w bezpiecznym miejscu daleko od możliwych źródeł zapłonu.

13.3. Opakowanie:

Puste opakowanie (pojemnik) nie podlega rygorom Ustawy z dnia 11 maja 2001 roku o opakowaniach i odpadach opakowaniowych. (Dz. U. Nr 63; poz. 638 z 2001), w związku z tym nie podlega obowiązkowi kaucjonowania opakowań jednostkowych oraz ich zwrotowi.

- rodzaj odpadu: Puste pojemniki ciśnieniowe

- kod odpadów: 15 01 11

13.4. Zalecenia dodatkowe:

- nie przekłuwać ani nie spalać, także po zużyciu

14. INFORMACJE O TRANSPORCIE**14.1. Transport lądowy:**

Klasa ADR/RID:	2
Numer rozpoznawczy materiału UN:	1950
Kod klasyfikacyjny:	5F
Nalepka:	Nr 2.1
Nazwa w dokumentacji transportowej:	1950 POJEMNIKI AEROZOŁOWE

15. INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZEPISÓW PRAWNYCH

Klasyfikację i oznakowanie preparatu podano zgodnie z Ustawą o substancjach i preparatach chemicznych z dnia 11 stycznia 2001 r oraz na podstawie danych dostarczonych przez producenta.

Oznakowanie opakowań:

Pary mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy.

Znaki ostrzegawcze:

F+ **Produkt skrajnie łatwopalny****Xi** **Produkt drażniący****Zwroty zagrożenia:**

- R12 Produkt skrajnie łatwopalny
R36 Działa drażniąco na oczy
R66 Powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pęknięcie skóry
R67 Pary mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy

Zwroty określające warunki bezpiecznego stosowania:

- S2 Chronić przed dziećmi
S23 Nie wdychać pary rozpylonej cieczy
S26 Zanieczyszczone oczy przemyć natychmiast dużą ilością wody i zasięgnąć porady lekarza
S29/56 Nie wprowadzać do kanalizacji, a zużyty produkt i opakowanie dostarczyć na składowisko odpadów niebezpiecznych
S46 W razie połknięcia niezwłocznie zasięgnij porady lekarza - pokaż opakowanie lub etykietę
S51 Stosować wyłącznie w dobrze wentylowanych pomieszczeniach

Zawartość LZO (VOC): 672,3 g/dm³**Inne zagrożenia:**

Na opakowaniu należy umieścić napis:

- Pojemnik pod ciśnieniem: chronić przed słońcem i nagraniem powyżej temperatury 50°C. Nie przekłuwać ani nie spalać, także po zużyciu.
- Nie rozpylać nad otwartym płomieniem lub żarzącym się materiałem. Chronić przed źródłami zapłonu – nie palić w czasie rozpylania. Chronić przed dziećmi.

Obowiązujące przepisy:

1. Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (30.12.2006 PL Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 396/1)
2. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11 poz. 84 z 2001r.) wraz z późniejszymi zmianami
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (Dz. U. Nr 62 poz. 628 z 2001r.) wraz z Rozporządzeniami Ministra Środowiska (Dz. U. Nr 152 poz. 1735-1737 z 2001r.)
4. Ustawa z dnia 11 maja 2001r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63 poz. 638 z 2001r.) wraz z późniejszymi zmianami
5. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 lipca 2006r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129 poz. 902 z 2006r.)
6. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199 poz. 1671 z 2002r.) z późniejszymi zmianami
7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 kwietnia 2004r. w sprawie substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych, których opakowania należy zaopatrywać w zamknięcia utrudniające otwarcie przez dzieci i w wyczuwalne dotykiem ostrzeżenie o niebezpieczeństwie (Dz. U. Nr 128 poz. 1348 z 2004r.)
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 173 poz. 1679 z 2003r.) ze zmianą z dnia 9 listopada 2004r. (Dz. U. Nr 260 poz. 2595 z 2004r.) z uwzględnieniem Dyrektywy Komisji 2006/8/WE z dnia 23 stycznia 2006r.
9. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171 poz. 1666 z 2003r.) ze zmianą z 4 września 2007r. (Dz. U. Nr 174 poz. 1222)
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2007r. w sprawie karty charakterystyki (Dz. U. Nr 215 poz. 1588 z 2007r.)
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201 poz. 1674 z 2005r.)
12. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217 poz. 1833 z 2002r.) ze zmianą (Dz. U. Nr 212 poz. 1769 z 2005r. i Dz. U. Nr 161 poz. 1142 z 2007r.)
13. Oświadczenie rządowe z dnia 26 lipca 2005 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 178 poz. 1481 z 2005r.)
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112 poz. 1206 z 2001r.)
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 czerwca 2002r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 91 poz. 811 z 2002r.)
16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9 czerwca 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, na których może wystąpić atmosfera wybuchowa (Dz. U. Nr 121 poz. 836 z 2006r.)
17. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2002r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wykazu prac wzbronionych kobietom (Dz. U. Nr 127 poz. 1092 z 2002r.)
18. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku

- pracy (Dz. U. Nr 73 poz. 645 z 2005r.)
19. Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz. U. Nr 69 poz. 332 z 1996r.) z późniejszymi zmianami (Dz. U. Nr 37 poz. 451 i Dz. U. Nr 128 poz. 1405 z 2001r.)
 20. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym i warunków ich zatrudniania przy niektórych pracach (Dz. U. Nr 200 poz. 2047 z 2004r.) z późniejszymi zmianami (Dz. U. Nr 136 poz. 1145 z 2005r.)
 21. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 lipca 2004r. w sprawie ograniczeń, zakazów lub warunków produkcji, obrotu lub stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych oraz zawierających je produktów (Dz. U. Nr 168 poz. 1762 z 2004r.) z późniejszymi zmianami (Dz. U. Nr 39 poz. 372 z 2005r. i Dz. U. Nr 127 poz. 887 z 2006r.)
 22. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280 poz. 2771 z 2004r.) z późniejszymi zmianami (Dz. U. Nr 160 poz. 1356 z 2005r.)
 23. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z 2005r.) ze zmianą (Dz. U. Nr 120, poz. 826 z 2006 oraz Rozporządzenie (WE) Nr 273/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004r. w sprawie prekursorów narkotyków (Dz. Urz. WE L 047 z dnia 18.02.2005) i Rozporządzenia (WE) i Rady Nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004r. określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi (Dz. Urz. WE L 22 z 26.01.2005., Str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne z 2005r., t. 48, str. 1).

16. INNE INFORMACJE

Znaczenie symboli i treść zwrotów R zamieszczonych w p. 2:

F+	Produkt skrajnie łatwopalny
F	Produkt wysoce łatwopalny
Xn	Produkt szkodliwy
Xi	Produkt drażniący
N	Produkt niebezpieczny dla środowiska
R10	Produkt łatwopalny
R11	Produkt wysoce łatwopalny
R12	Produkt skrajnie łatwopalny
R20/21	Działa szkodliwie przez drogi oddechowe i w kontakcie ze skórą
R22	Działa szkodliwie po połknięciu
R36	Działa drażniąco na oczy
R37	Działa drażniąco na drogi oddechowe
R37/38	Działa drażniąco na drogi oddechowe i skórę
R38	Działa drażniąco na skórę
R41	Ryzyko poważnego uszkodzenia oczu
R51/53	Działa toksycznie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym
R65	Działa szkodliwie; może powodować uszkodzenie płuc w przypadku połknięcia
R66	Powtarzające się narażenie może powodować wysuszenie lub pęknięcie skóry
R67	Pary mogą wywoływać uczucie senności i zawroty głowy

Badania lekarskie pracowników oraz badania i pomiary czynników szkodliwych dokonywać zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Niniejsza karta charakterystyki została sporządzona na podstawie danych pochodzących z karty charakterystyki dostarczonej przez producenta. Powyższe informacje zostały opracowane w oparciu o bieżący stan wiedzy i doświadczeń. Nie stanowią jednak gwarancji własności produktu ani specyfikacji jakościowej i nie mogą być podstawą do reklamacji.

Produkt powinien być transportowany, magazynowany i stosowany zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz dobrą praktyką i higieną pracy.

Producent nie ponosi odpowiedzialności za straty wynikające bezpośrednio lub pośrednio ze stosowania powyższej interpretacji przepisów lub instrukcji.

Przedstawione informacje nie mogą mieć zastosowania dla mieszanin produktu z innymi substancjami. Wykorzystanie podanych informacji, jak i stosowanie produktu, nie są kontrolowane przez producenta, a zatem obowiązkiem użytkownika jest stworzenie stosownych warunków bezpiecznego obchodzenia się z produktem.

Karta charakterystyki została opracowana przez **CHEM-NET S.C. 91-716 Łódź, Nowopolska 9A** www.chem-net.info, na zlecenie **AUTO – PLAST PRODUKT Sp. z o. o.** Karta została opracowana w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy krajowe. Przy opracowywaniu karty bazowano na danych pochodzących od producenta oraz na bieżącym stanie wiedzy i doświadczeń.